

**Sýček obecný (*Athene noctua*)
& sova pálená (*Tyto alba*)
- ohrožené druhy naší přírody**

Karel Poprach

ÚVOD

Sovy (Strigiformes) tvoří v zoologickém systému samostatný řád. Na světě bylo popsáno 205 druhů sov, zařazených do dvou čeledí, přičemž většina z nich náleží do čeledi puštíkovitých (Strigidae) a pouze 16 druhů do čeledi sovovitých (Tytonidae). V Evropě se vyskytuje celkem 13 druhů sov, z nichž 12 druhů bylo zjištěno na území ČR – 8 druhů u nás hnízdí pravidelně, 2 druhy nepravidelně a 2 druhy jsou vzácní zatoulandci ze Skandinávie. Stavba těla jednotlivých druhů sov, jejich smysly, způsob života a chování mají napříč jednotlivými druhy mnoho společného. Sovy výborně vidí i v noci, velmi dobře slyší a struktura jejich per jim umožňuje neslyšný let. Všechny tyto vlastnosti sovy využívají k lovu potravy, a to hlavně v noci. Jejich potravu tvoří menší druhy obratlovců (drobní savci a ptáci) a doplňkově, u některých menších druhů, i hmyz. Sovy se kromě zbarvení peří odlišují velikostí těla a typem biotopu, který obývají. Naší nejmenší sovou je kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*) s hmotností v průměru od 59 g (samec) do 99 g (samice), s rozpětím křídel od 35 cm (samec) do 38 cm (samice). Naopak největší sovou je výr velký (*Bubo bubo*) s průměrnou hmotností od 1 900 g (samec) do 2 600 g (samice), s rozpětím křídel od 157 cm (samec) do 168 cm (samice). Z deseti u nás hnízdících druhů sov pět druhů hnízdí v lesních biotopech a pět druhů v otevřené kulturní zemědělské krajině. Většina našich sov u nás hnízdí řídkce či vzácně, jen dva druhy jsou relativně běžné – v lese je to puštík obecný (*Strix aluco*) a v zemědělské krajině kalous ušatý (*Asio otus*). Zatímco populace některých lesních sov jsou poměrně stabilní (jejich potravu tvoří většinou více druhů drobných lesních savců – myšice, hraboši, norník rudý), populace sov kulturní zemědělské krajiny prošly a procházejí složitým populačním vývojem (jejich potravu tvoří většinou hraboš polní a minoritně jiné druhy drobných savců otevřených biotopů). Sovy polykají potravu většinou vcelku, nestravitelné části (kosti, srst, rohovinu, zbytky hmyzu) vyvrhují zobákem v podobě tzv. vývržků (lidově „chuchvalců“). Všechny naše sovy jsou na nabídce potravy v podobě drobných savců bytostně závislé. A přestože loví v menší míře i ptáky, bez dostatečné nabídky drobných savců se nejsou schopny úspěšně rozmnožit!

Nejvýznamnější pokles početnosti hnízdících párů byl v posledních desetiletích zaznamenán u sýčka obecného (*Athene noctua*) a sovy pálené (*Tyto alba*), jimž je věnována tato brožura. Příčin prudkého ústupu jejich populací je více. V průběhu 50. a 60. let 20. století proběhly v ČR výrazné změny v krajině zemědělského venkova a ve způsobu jejího využívání. Tyto změny, z hlediska ekologie krajiny většinou negativního charakteru, měly za následek slučování bloků orné půdy, rozsáhlý úbytek lučních porostů, rozptýlené a zapojené zeleně v krajině. Změny v zemědělství se současně projeví ve vesnické a sedlácké architektuře, v rozdílném způsobu hospodaření a ve využívání hospodářských objektů. Slučování bloků orné půdy a úbytek rozptýlené zeleně měl za následek zánik biotopů, kde sovy kulturní krajiny nacházejí dostatek potravy v letech latence hraboše polního (hlavní kořisti) na ostatních zemědělských kulturách. Zmíněné negativní vlivy byly dále umocněny synantropizací a nárůstem početnosti kuny skalní a tedy výrazně vyšším predacním tlakem. Každoročně stovky našich sov hynou v důsledku kolizí s dopravními prostředky, zejména s automobily, na silnicích. Populace sov ovlivňují i přirozené faktory, jako jsou např. klimatické podmínky a schopnost přežít v tuhých zimách v závislosti na nabídce a dostupnosti potravy. Sýček obecný i sova pálená jsou synantropní druhy hnízdící na člověkem vytvořených stavbách a člověk svojí činností populace obou těchto druhů sov přímo či nepřímo ovlivňuje. Tradiční hospodářské a zemědělské objekty, včetně sakrálních objektů, jsou rekonstruovány a uzavírány a sýček obecný i sova pálená tak přicházejí o svá tradiční, po mnoho let užívaná hnízdiště. Proto ochranáři vyvíjejí úsilí směřující k ochraně těchto druhů sov a instalují pro ně proti predaci zabezpečené hnízdní budky do vhodných hospodářských a sakrálních objektů.

SÝČEK OBECNÝ

(*Athene noctua*)

ROZŠÍŘENÍ A POPIS DRUHU

Sýček obecný patří do čeledi puštíkovitých, rodu sýčků (*Athene*). Je rozšířen v celé Evropě (kromě Skandinávie), v severní Africe, jižní a jihovýchodní Asii. V Evropě je jediným zástupcem svého rodu, v jihovýchodní Asii žijí další 2 druhy sýčků a ve střední a jižní Americe jeden druh sýčka.

Sýček obecný je menší sova (rozpětí křídel 54–58 cm, s průměrnou hmotností 180 g u samců a 200 g u samic). Svrchní strana těla je tmavohnědá, s hustým bělavým skvrněním, spodina je bělavá s početnými podélnými tmavohnědými skvrnami, hustějšími zejména na prsou. Křídla jsou široká a zakulacená. Zobák je světle žlutý, oční duhovka sírově žlutá. Let sýčka obecného je rychlý, výrazně vlnitý, během letu střídá fáze prudkého mávání křídel s klouzavým letem. Ve dne bývá sýček ukrytý na půdách budov nebo v dutinách staveb, v minulosti se častěji zdržoval v dutinách stromů, kde i hnízdil. Je aktivní v noci, zejména při stmívání a k ránu. Nezřídka však bývá aktivní i ve dne, kdy jej můžeme pozorovat „na hlídce“ na střeších a komínech zemědělských objektů (vyvýšená a přehledná místa). Na jaře je typické výše položené volání samce. Lidově je toto volání přepisováno jako „půjd“. Známa je pověra, že sýček svým melancholickým voláním přivolává lidskou smrt. Tento názor pochází z doby, kdy byl u nás sýček početnější a kdy se lidé se zesnulým loučili ještě doma. Bylo pravidlem, že s umírajícím se rodina modlila a bděla za mírného osvětlení a toto noční světlo bylo pro sýčka impulsem k intenzivnější hlasové aktivitě.

VÝSKYT SÝČKA OBECNÉHO V ČR A LEGISLATIVNÍ OCHRANA

Sýček obecný byl ještě před několika desetiletími jednou z našich nejhojněji hnízdících sov, hnízdil prakticky v každé níže položené obci a jeho početnost v ČR čítala až několik tisíc hnízdících párů. Postupně však začal od 70. let 20. století početně ubývat a v současnosti jeho hnízdní populace nepřesahuje 100 párů a je výrazně ostrůvkovitá. Na základě výsledků mapování hnízdního rozšíření ptáků v ČR v letech 1973–77 a 1985–89 se areál hnízdního rozšíření sýčka obecného v ČR příliš nezměnil. Významný ústup hnízdního areálu je zřejmý až v období mapování v letech 2001–2003, přičemž snižování jeho početnosti nadále pokračuje. V současnosti sýček obecný hnízdí početněji zejména v severozápadních Čechách (Ústecký kraj) a v západních Čechách (Plzeňsko). Moravská populace je na tom hůře, neboť poslední pravidelná hnízdiště jsou známa pouze ze Znojemska a Břeclavska, jednotlivé páry hnízdí zřejmě i na Hodonínsku, Uherskohradištsku, Brněnsku a Kroměřížsku. V posledních letech je určitým fenoménem hnízdění sýčka v urbánním prostředí větších měst, především v severních Čechách (Děčín, Česká Lípa, Ústí nad Labem, Litvínov, Most, Bílina apod.), kde sýčci hnízdí v dutinách panelových domů (obdobné hnízdění je známo i ze zahraničí). Sýček obecný je v ČR chráněn zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., jej řadí mezi silně ohrožené druhy živočichů.

HNÍZDNÍ BIOTOP SÝČKA OBECNÉHO

Sýček obecný je stálý druh sovy, osídluje především nižší polohy, ve výše položených oblastech se jeho početnost výrazně snižuje. Vyskytuje se v otevřené zemědělské krajině s rozptýlenou zelení, v obcích a také v urbánním městském prostředí. Čistě lesnatým oblastem se vyhýbá. Dříve se u nás vyskytoval v sadech, větších zahradách, stromořadích, na skalách, kostelních věžích a kaplích. Z těchto míst ale prakticky vymizel. V současnosti je populace sýčka obecného u nás koncentrována na zemědělských farmách, hospodářských dvorech a statcích a příp. v městských aglomeracích, kde hnízdí v dutinách, ve výklencích zdí, v holubnicích a v instalovaných hnízdních budkách.

HNÍZDNÍ BIOLOGIE SÝČKA OBECNÉHO

Sýček obecný se na hnízdišti zdržuje celoročně. Vytvořené páry jsou trvale spolu i po mnoho let až do doby úhynu jednoho z partnerů. K hnízdění využívá různé dutiny v budovách, ve stromech a také instalované hnízdní budky. Na zemědělských farmách může hnízdit společně v jednom objektu i se sovou pálenou. Jeho tok začíná v průběhu března, v první polovině dubna snáší samice 3–6 bílých vajec, a to ve dvoudenních intervalech. Mláďata se líhnou postupně tak, jak byla snášena jednotlivá vejce, za 28–33 dní. Věkový rozdíl nejstaršího a nejmladšího mláděte může proto činit až 10 dní. Samice setrvává s mláďaty na hnízdě do stáří asi 14 dní, kdy potravu pro samici a mláďata obstarává samec (včetně období inkubace va-

jec). Později mláďata krmí oba rodiče. Mláďata opouštějí hnízdo ve stáří 30–35 dní ještě nezletlá a rodiče je krmí na hnízdišti dalších asi 30 dní. Toto období je pro mláďata kritické, neboť nezletlá mláďata jsou vystavena různým negativním vlivům. Po osamostatnění se mláďata rozlétají do okolí a většinou se usazují do vzdálenosti 20 km od hnízdiště.

POTRAVA SÝČKA OBECNÉHO A ZPŮSOB LOVU

Potravu sýčka obecného tvoří u nás většinou drobní savci - zejména hraboš polní (*Microtus arvalis*) a drobní ptáci (vrabec domácí a polní). V některých evropských státech (Německo, Holandsko, Španělsko, Itálie) dominují v potravě sýčka obecného v hnízdním období hmyz a žížaly, a to dokonce v rozmezí 70-90 %. Tento sezónní zdroj potravy

je důležitý v době výchovy mláďat. Z výzkumů bylo zjištěno, že sýčci v době krmení mláďat létají lovit na posečené porosty luk a pícein a na pastviny. Potravu sýček loví za soumraku a v noci, a to od setmění do půlnoci, poté aktivity ustává a opět se zvyšuje až poslední dvě hodiny před rozedněním. Při lovu sýček obecný kořist vyhlíží z jednoho místa a poté na ni útočí, příp. kořist loví přímo na zemi. Větší kořist uchopuje pařáty, menší kořist zobákem.

SOVA PÁLENÁ

(*Tyto alba*)

ROZŠÍŘENÍ A POPIS DRUHU

Sova pálená je druh s kosmopolitním typem rozšíření - hnízdí na všech kontinentech kromě Antarktidy, vyhýbá se extrémně chladným a teplým oblastem a deštným pralesům. Chybí však v celém Rusku (západní část Ruska tvoří východní hranici jejího areálu rozšíření v Evropě), v severní a střední Asii až po Japonsko, na většině území východní Indie, v Iránu, Afghánistánu, Grónsku, Islandu, Skandinávii, na Novém Zélandu a téměř v celé Kanadě. Vytváří celkem 28 poddruhů, které se vzájemně liší ve zbarvení i ve velikosti.

Je to středně velká sova (rozpětí křídel 90–98 cm, průměrná hmotnost 325 g u samců a 358 g u samic), s dlouhýma nohama a s výrazným srdčítým závojem, který přechází od bílé až po rezavě zbarvení. Ve spodní části závoje vystupuje obnažený a světlý zobák. Srdčitý závoj je lemován po vnějším obvodu několika řadami tmavě rezavých a ve spodní části černých pírek. Svrchní strana je z větší části břidlicově černá, s početnými malými bílými kapkovitými skvrnami uspořádanými podélně v řadách. Letky a rýdovací pera jsou tmavě rezavá, na jejich okraji je výrazný koncový, asi 20 mm široký, břidlicově černý lem a níže následují 3 řady břidlicově černých příčných pruhů. Spodina je žlutorezavá, s početným tmavým skvrněním, sahajícím na boky a spodní část břicha. Někteří jedinci (kříženci dvou poddruhů *T.a. guttata* x *T.a. alba*) vykazují v našich podmínkách velmi světlé, téměř čisté bílé zbarvení spodiny a závoje, avšak téměř vždy jsou zřetelné tmavé skvrny. Oči a drápy jsou černé, nohy jsou hustě a krátce opeřené.

VÝSKYT SOVY PÁLENÉ V ČR A LEGISLATIVNÍ OCHRANA

Na základě historických dat víme, že sova pálená u nás celoplošně nebyla běžným druhem a početněji se vyskytovala pouze lokálně či ostrůvkovitě. Její hnízdní populace výrazněji fluktovala v závislosti na klimatických podmínkách, nabídce potravy a mortalitních faktorech. Přesto je zřejmé, že v 80. a 90. letech 20. století dochází u nás k významnému snížení její hnízdní populace. V období let

1998–2009 hnízdilo v ČR celkem 150–450 párů. V období let 2010–2014 se její početnost v důsledku tuhých zim a dlouhodobého nedostatku potravy snížila na 54–131 párů. Početněji sova pálená hnízdí především v níže položených oblastech Moravy a Čech. V ČR je chráněna zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., ji řadí mezi silně ohrožené druhy živočichů.

HNÍZDNÍ BIOTOP SOVY PÁLENÉ

Sova pálená osídluje především nižší polohy, ve výše položených oblastech se její početnost výrazně snižuje. Hnízdí na zemědělských farmách a statcích, ve stodolách, sakrálních objektech, v zámčích, hradech, klášterech a případně i v různých typech průmyslových objektů. Zatímco v období let 1940–1997 se u nás 664 hnízd (66,7 %) sovy pálené nacházelo v sakrálních objektech a 323 hnízd (21,9 %) na zemědělských farmách, statcích a ve stodolách, v období let 1998–2007 byl poměr hnízd opačný. Na kostelech a kaplích bylo zjištěno pouze 143 hnízd (6,7 %) a na zemědělských farmách, statcích a ve stodolách 1 969 hnízd (92,2 %), přičemž sovy hnízdily většinou

v instalovaných hnízdních budkách. Méně než jedno procento párů hnízdilo v ostatních typech budov, na zámčích, hradech a klášterech, ve zděné trafostanici, v holubníku a v mostní konstrukci.

HNÍZDNÍ BIOLOGIE SOVY PÁLENÉ

Sova pálená může hnízdit již ve stáří druhého roku. Hnízdiště obsazuje v předjaří v závislosti na klimatických podmínkách (množství sněhu a teplotě). V případě nedostatku potravy se sovy na hnízdišti mohou vyskytovat, ale nezahnízdí. Jejich výskyt prozradí čerstvé pobytové stopy – vývržky a trus. Sova pálená si hnízdo nestaví, samice

snáší vejce do staré vývržkové drtě, příp. jako podklad použije zdivo, seno či slámu. První snůšky se objevují na počátku a v průběhu března, ale většina snůšek je pokládána až v průběhu dubna, případně se první snůšky mohou, v závislosti na nabídce potravy, protáhnout až do července. Sova pálená je v Evropě jediný druh sovy, který v případě dostatku potravy hnízdí často i dvakrát v roce. Většina druhých snůšek je pokládána od poloviny července do poloviny srpna, někdy až do první dekády září. Vejce sovy pálené jsou čistě bílá a samice je snáší v odstupu dvou dní. Průměrná velikost snůšky se každoročně mění v závislosti na populačním cyklu hraboše polního, v první snůšce bývá většinou 4-8 vajec, ve druhé snůšce 4-11 vajec. Ve výjimečných případech může pár zahrnout i potřetí v roce. Občas dochází i k polygamii, kdy jeden samec hnízdí současně se dvěma samicemi. Inkubace vajec trvá zpravidla 32-34 dní. Mláďata se líhnou slepá, v prvních dnech rostou relativně pomalu a jsou zcela odkázána na samici. Samice pobývá na hnízdě s mláďaty do stáří nejmladšího mláděte asi 20 dní, tedy do doby, než jsou mláďata schopna se sama nakrmit. Některé samice však zůstávají s mláďaty i déle. Počet vyvedených mláďat je ovlivňován nabídkou a dostupností hlavní složky kořisti - početností hraboše polního. Z prvního hnízdění sova pálená vyvádí většinou 3-7 mláďat, z druhého hnízdění 3-8 mláďat. Počet mláďat ve druhém hnízdění bývá početnější než v prvním, zejména v závislosti na podzimní gradaci hraboše polního

a snazší dostupnosti potravy po sklizni plodin. Za optimálních podmínek je hnízdící pár schopen vyvést do přírody z prvního i druhého hnízdění více než 15 mláďat. Tato vysoká produktivita je určitým fenoménem a sova pálená je tak schopna kompenzovat poměrně vysoké ztráty. Mláďata z druhého hnízdění však trpí vyšší mortalitou během první zimy než mláďata z hnízdění prvního. Mláďata jsou na hnízdě přítomna 60 dní, poté hnízdo již jako plně opeřená a vzletná opouštějí. Ve stáří 80-90 dní, výjimečně 90-100 dní se osamostatňují a natrvalo opouštějí hnízdiště. Samice hnízdí obvykle na stejném hnízdišti dva roky a příp. i více let po sobě, u samic dochází často ke každoročním změnám.

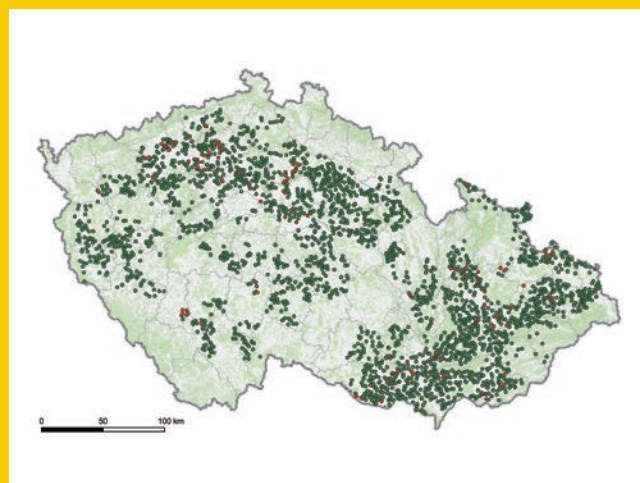
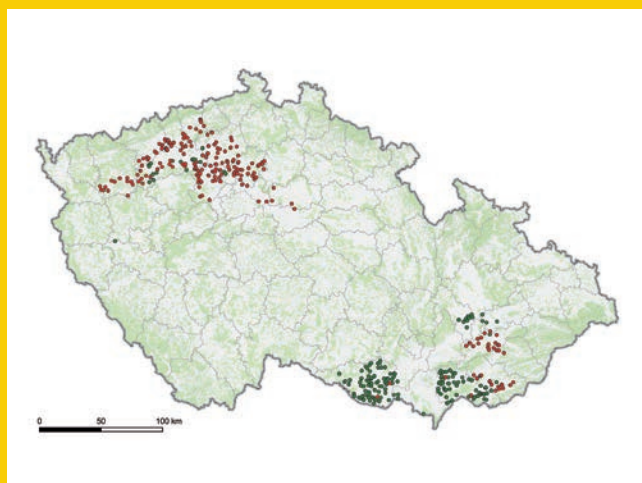
POTRAVA SOVY PÁLENÉ A ZPŮSOB LOVU

Sova pálená je polyfágní druh, její potravu tvoří druhově bohaté spektrum drobných savců a ptáků. V potravě u nás jednoznačně převažují drobné druhy zemních savců (Mammalia) - 96,9 %, z nichž významně dominuje hraboš polní (*Microtus arvalis*) - 70,5 %. Druhé místo zaujímá rejsek obecný (*Sorex araneus*) - 10,1 %, třetí místo myšice křovinná a lesní (*Apodemus sylvaticus*, *A. flavicollis*) - 4,9 % a čtvrté místo myš domácí (*Mus musculus*) - 4 %. Hraboš polní je pro sovu pálenou významný nejen svým poměrným zastoupením v kořisti, ale také svojí hmotností (15-40 g) a představuje tak nejvýživnější zdroj potravy. V potravě sovy pálené se vyskytují i hmyzožravé druhy savců (rejsek, rejsec, bělozubka), které většina našich dravých ptáků a některé sovy neloví kvůli silnému zápachu jejich vyměšovací žláz. Nepříliš početnou složku potravy tvoří ptáci (*Aves*) - 3,1 %, zejména vrabec domácí (*Passer domesticus*). Příležitostnou a početně zanedbatelnou složkou potravy jsou dále obojživelníci (Amphibia). Sova pálená loví pátravým, kymácivým letem nízko nad terénem v otevřené krajině, na polích, podél křovin, vodotečí či okrajů lesa a podél silnic na příkopech. Během letu mění směr a výšku. Při zpozorování kořisti klesá dolů, drápy rozevřít bezprostředně před kontaktem s kořistí.

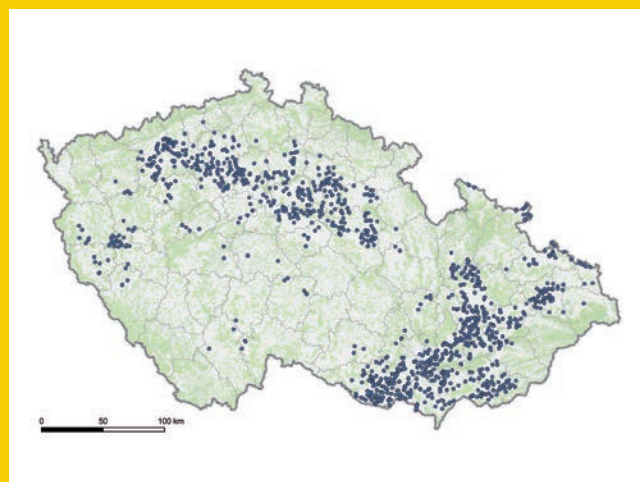
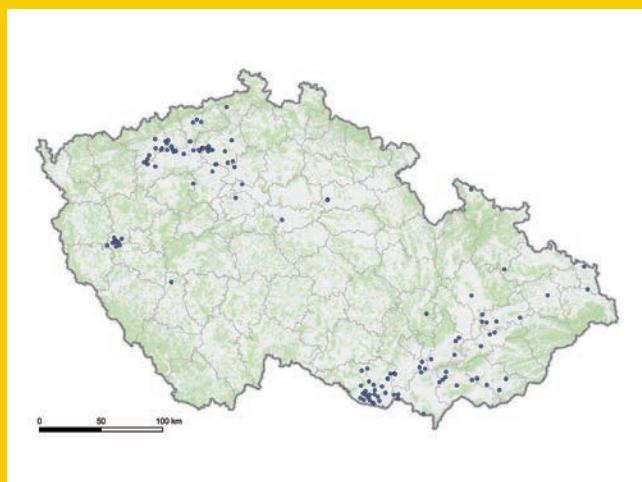
PŘÍČINY POKLESU POPULACÍ SÝČKA OBEČNÉHO A SOVY PÁLENÉ

Důvody prudkého poklesu populací sýčka obecného a sovy pálené nejsou zcela dostatečně známy. Obecně lze usuzovat na změny v krajině spojené s nedostatkem potravy, zvýšenou predací kunou skalní (vajec a mláďat na hnízdech), úbytek vhodných hnízdních biotopů a hnízdních dutin, chemizaci v zemědělství spojenou s úbytkem hmyzu (dílní potrava sýčka obecného). Nelze opomenout negativní vliv vzrůstajícího autoprovozu, neboť zejména mladí a ne-zkušení jedinci po vyvedení z hnízda hynou v důsledku střetů s automobily. Oba druhy sov dále hynou v různých technických nástrahách na zemědělských farmách - utonutím v nádržích s melasou nebo uvíznutím a vyhladověním ve vertikálně stojícím potrubí vzducho-

techniky. Známé jsou případy úhynů v komínech a v dutinách betonových sloupů. Problematické jsou v posledních letech také změny v zemědělství, kdy nezanedbatelné množství starších hospodářských objektů zůstává po krachu některých farem opuštěno a následně se hroubí, nebo je přebudována na různé průmyslové výroby a část objektů bývá v důsledku uskladnění obilovin hermeticky uzavírána proti vstupu všech druhů ptáků. Ideální podmínky pro sýčka obecného a sovu pálenou představuje farma provozující živočišnou výrobu, s dostatkem tradičních zemědělských objektů, vhodných a bezpečných hnízdních dutin nebo instalovaných a proti predaci zabezpečených hnízdních budek.

Rozmístění instalovaných hnízdních budek pro sýčka obecného (vlevo) a sovu pálenou (vpravo) v České republice: červeně - budky instalované z Operačního programu Životní prostředí v letech 2014–2015; zeleně - budky instalované v letech 1995–2013.

Lokalita s prokázaným hnízdním nebo hnízdním výskytem sýčka obecného (vlevo) a s prokázaným hnízdním sovy pálené (vpravo) v České republice v období let 1998–2014. Zdroj dat: databáze TYTO.

METODIKA OCHRANY SÝČKA OBECNÉHO A SOVY PÁLENÉ

a) Mapování rozšíření sýčka obecného a sovy pálené

Abychom mohli oběma sovám aktivně pomoci, jsou důležité znalosti o jejich současném rozšíření a početnosti. Proto pokud se se sýčkem obecným nebo sovou pálenou setkáte či uslyšíte a rozeznáte jejich hlas nebo naleznete uhynulého jedince, prosíme kontaktujte nás na níže uvedeném kontaktním telefonu či e-mailu (vydavatel).

b) Zachování přístupu pro sýčka obecného a sovu pálenou do zemědělských objektů

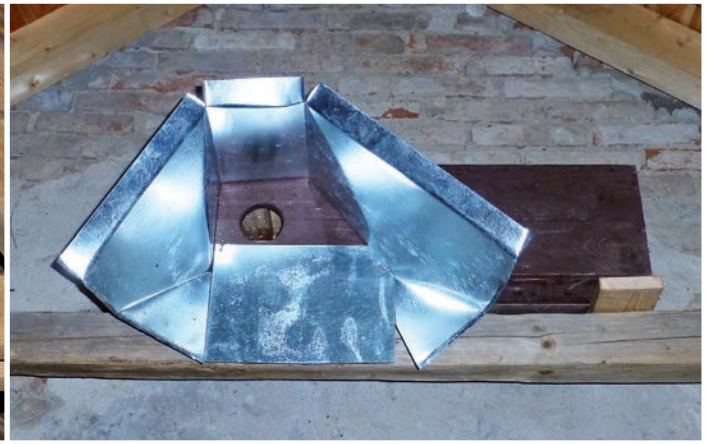
V posledních letech dochází za zpřísněných hygienických norem k hermetickému uzavírání zemědělských objektů určených ke skladování obilovin. V důsledku omezení živočišné výroby jsou nepoužívané sklady píce a steliva přebudovávány a následně uzavírány. Sovy takto přicházejí o svá tradiční hnízdiště. Pokud je to možné, prosíme, ponechávejte v rekonstruovaných objektech možnost vletu pro sýčka obecného a sovu pálenou (postačuje vlet 30x30 cm) z důvodu jejich možného hnízdění. Oba druhy sov jsou významnými pomocníky při hubení drobných savců, sova pálená loví i malé a středně velké potkany na farmách. Jelikož potkani vyhledávají farmy s chovem prasat, je zde pomoc sovy pálené o to významnější a účinná.

c) Eliminace nebezpečných technických nástrah na zemědělských farmách

Nachází-li se u vás na farmě nádrž či cisterna, která byla dříve používána k uskladnění melasy a je-li přístupná pro

ptáky, prosíme o zabezpečení této nádrže. Jelikož většina nádrží se již v současnosti nevyužívá, je nevhodnějším způsobem fyzická likvidace nádrže. Pokud se nádrže aktivně využívají nebo budou využívat, lze všechny typy nádrží uzavřít proti vstupu ptáků pletivem či jinou krytinou. V těchto nádržích nehynou pouze sovy, ale i různé druhy pěvců. Pokud se u vás v objektech nachází vertikálně stojící potrubí vzduchotechniky, postačuje jednoduché opatření, potrubí uložit v horizontální poloze na zem.

Hnízdní budka pro sovu pálenou (vlevo) a sýčka obecného (vpravo) zabezpečená proti predaci.

d) Instalace hnízdnic budek

V důsledku úbytku hnízdnic dutin lze sýčkovi obecnému a sově pálené pomoci instalací dostatečně velkých a proti predaci zabezpečených hnízdnic budek, což je úkol zejména pro ochranáře. Pro sýčka obecného se osvědčil „nohavicový“ typ budek s rozměry 80 d x 25 š x 20 v cm, vletový otvor o průměru 9 cm je kruhovitý a situován je z boku nebo z čela budky (dle možnosti instalace).

Pro sovu pálenou je vhodná prostorná hnízdnic budka s rozměry 100 d x 45 š x 45 v cm. V interiéru budky asi 20 cm za vletovým otvorem je zhotovena stínící přepážka zajišťující sovám větší klid při hnízdění. V levé spodní části budky je situován vletový otvor velikosti 15x15 cm. Oba typy budek je vhodné vyrobit ze smrkového dřeva a jednotlivá prkna opatřit falcem. Vletový otvor u obou typů budek je nutno důsledně oplechovat před vniknutím predátora do budky - pro každou budku použijeme plechovou tabuli 100x33,3 cm (oplechování boků a svrchní strany vletu) a pod vlet umístíme tabuli 33,3x25 cm. Výška instalace budky se odvíjí od výšky objektu, zpravidla bývá 4-10 m nad zemí, příp. i více.

e) Zachování a vytváření vhodných biotopů pro sýčka obecného a sovu pálenou

Z výzkumů v posledních letech je zřejmé, že zejména sýček obecný i sova pálená využívají k lovu potravy kosené louky, pícniny nebo pastviny. V okolí zemědělských farem je proto vhodné část lučních porostů pravidelně kosit nebo spásat.

f) Ostatní negativní faktory

Ostatní negativní faktory se obtížně eliminují, týká se to autoproduzu, širší aplikace rodenticidů v zemědělských kulturách a v zemědělských objektech, dlouhodobých změn v charakteru krajiny. Ovšem bez aktivní pomoci těmto ohroženým sovám a společné spolupráce zemědělců a ochránců přírody by se mohlo stát, že oba druhy sov z naší krajiny vymizí a jejich tajemný večerní hlas bychom pak mohli znát pouze z akustických nahrávek. Naší snahou je, aby tato situace nenastala.

Text: © Karel Poprach

Foto: © Karel Poprach, Aleš Poprach, Erik Müller & archiv ZO ČSOP Plzeňsko

Foto přední strana obálky: Dospělý sýček obecný (*Athene noctua*), © Erik Müller. Dospělá sova pálená (*Tyto alba*), © Karel Poprach. Zadní strana obálky: Mládě sýčka obecného (*Athene noctua*), © Aleš Poprach

Náklad: 1 000

Grafická úprava: Zdeňka Pospíšilová

Nakladatel: **TYTO**, Nenakonice 500, 783 76 Věrovany, mob. 605 166 166, e-mail: tyto@tyto.cz, www.tyto.cz

Rok vydání: 2015, vydání první

Neprodejné

ISBN: 978-80-906125-0-1

Doporučená citace: Poprach K. 2015: Sýček obecný (*Athene noctua*) & sova pálená (*Tyto alba*) - ohrožené druhy naší přírody. Tyto, Nenakonice.

Děkujeme Davidu Melicharovi a Liboru Opluštilovi za poskytnutí vlastních nepublikovaných údajů o výskytu sýčka obecného, které nám pomohly doplnit jeho výskyt na Plzeňsku, Brněnsku a Břeclavsku. Data o rozšíření sovy pálené jsou výsledkem práce členů Skupiny pro ochranu a výzkum sovy pálené v ČR. Erik Müllerovi děkujeme za poskytnutí fotografií sýčka obecného.

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

Vydáno v rámci projektu „Ochrana a podpora hnízdní populace sýčka obecného a sovy pálené v Ústeckém kraji s lokální působností projektu v jiných regionech České republiky“. Projekt je spolufinancován Evropskou unií - Evropským fondem pro regionální rozvoj a Státním fondem životního prostředí ČR v rámci Operačního programu Životní prostředí. Je realizován na území těchto krajů: Jihočeský, Jihomoravský, Karlovarský, Moravskoslezský, Olomoucký, Středočeský, Ústecký a Zlínský.